

DENNE BOG TILEGNES MINE BØRN

Løst og fast om

BØRN VED ÅRHUNDREDSKIFTET

Erindringer 1972 af Inger Glistrup f. Fournais

"Kager" "Du skal få kager, lille pige". Min mor var lige død, jeg var ikke fyldt to år, og havde en lille bror på ½ år og tre større søskende på 3, 5 og 7 år.

Det var forfærdeligt, og min mor ventede nr. 6. Hver søndag og ved specielle lejligheder fik vi lagkager fra "Aux petits fours" på Østerbrogade, og trods min lidenhed forstod jeg, at stemningen i huset var, så et kageønske sikkert kunne blive opfyldt.

Min far klyngede sig til sine børn på en måde, vi ikke rigtig var vant til. Han var en travl forretningsmand, og det var ikke normalt, han var hjemme på denne tid af dagen, eller tog sig sådan af os.

Kun i de få ledige stunder, han havde, kælede han med os. Han elskede at kilde os med sit stive overskæg, og så red han også meget ranke med os. Jeg elskede at putte mig ind til hans hals, hvorfor han sagde, jeg var en puttehøne, og siden hed jeg aldrig andet end Høne. Hønsetitlen beholdt jeg, til jeg som 11-årig fik en lille søster.

Straks var jeg meget lykkelig for hende, men hun blev ikke ret stor, før hun også blev kaldt Høne, og jeg ved mit rette navn. Hun hedder det den dag i dag, og jeg led meget under det, dengang ubevidst, sikkert jalousi.

Nå, vi fik kager. Der blev sendt bud til Østerbro efter 2 store lagkager med lyserøde marcipanrosen på, og trods den sørgelige anledning tror jeg nok, i hvert fald vi børn nød dem. Dette husker jeg selvfølgelig ikke selv, men fik det fortalt af lille søde bedstemor, der boede hos os i et lille annex, sammen med sin lamme datter, der som barn var faldet ned fra sin gyngel. Disse to mennesker, der kun levede og åndede for os 5 børn, og til hvem vi kunne gå med alle vore store og små sorger, og aldrig gik forgæves til, vil jeg huske hele mit liv.

Moster Tinne, sådan hed vores lamme moster, kunne kun røre hænder og arme en lille bitte smule, men dem udnyttede hun også på allerbedste måde. Hun hæklede de skønneste ting (om man nu ellers bryder sig om hækletøj), og den gang brugte pigebørn og damer chemiser og linnedsbukser til at binde for og bag, med en bred hæklet bort forneden, jo bredere, jo kønnere. Jeg ved, Dronning Alexandrine flere gange bestilte og købte af hende.

Desværre har jeg formøblet alt, hvad jeg havde af den slags; først som ældre forstår man, hvilke værdier, man har kastet og givet bort.

Moster Tinne lærte os at læse og skrive. Hun legede også med os, men når hun sommetider, hvad vist meget snarere burde have været tit, irettesatte os, drillede vi hende og sagde "Æv-bæv, du kan bare ikke fange os!". Det morede hende kun. Når vi legede skjul, var der altid en bestemt sofapude, som vi legede var moster Tinne. Den gemte enten bedste eller en af os andre. Vedkommende var så ikke med i den omgang. Den leg elskede vi, og moster Tinne lo så hjerteligt; den latter husker jeg også den dag i dag. Trods sit handicap nød og tog hun livet på smukkeste måde, hvad jeg jo nok tror, vi børn også var skyld i.

Men glæden varede ikke ved. Hvad der var skyld deri, ved jeg ikke, men vi måtte forlade vort herlige barndomshjem, og stakkels bedstemor og Tinne blev installeret i en lille lejlighed på Amager. Jeg husker endnu, hvor de græd, også når vi besøgte dem derude, men heller ikke det forstod vi før langt senere.

Vi var på en måde grusomt forvænte. Således havde vi kokke-, barne- og stuepige, hvad heller ikke var ualmindeligt den gang, og 5-6 husbestyrerinder, jo ikke på én gang, men som jeg forstår alle ville giftes med far, så de røg efter tur. Jeg husker en, som vi alle fem var så glade for, og som vi var meget ulykkelige over, også skulle rejse.

Så kom der en ny, og hun blev vores skæbne. Vi var vant til, f.ex. når vi fik grød, at fylde en mægtig smørklat i, så meget vi ville, og tage alt det sukker og kanel på, vi bare gad, undertiden to gange på en portion, for vi skræbde jo ovenaf. Far mente, at det var sundt og godt.

Da denne sidste husbestyrerinde blev vores mor, fik piben en anden lyd, naturligvis med en vis ret, men det syntes vi ikke. Hun anskaffede en strødåse - som jeg har endnu - og man skulle ryste ihærdigt for blot at få en smule ud. Smørklatten blev også reduceret til mindre end intet. Vores stedmor var fra et meget strengt og spartansk hjem.

Jeg tænker næsten, det var hende, der tog min far. Hun havde en mærkelig magt, også over ham, der ellers ikke lod sig påvirke af nogen. Han havde sine helt bestemte meninger om alt og alle. På en måde tilgiver jeg ham, for vi var trods masser af klø meget uartige og vilde, og trængte i høj grad til en mor. Det var først om aftenen, når far kom hjem, kløene blev uddelt. En timestid før vi vidste, far skulle komme, faldt der lidt ro over os, og alle havde ond samvittighed.

Således husker jeg en gang, ja jeg har vist ikke været mere end 4-5 år, jeg havde "lånt" fars neglerenser. Den var af hvidt ben med metal-filen i midten, men det var ikke til dens oprindelige brug, jeg havde taget den, skønt det nok har været tiltrængt. Nej - der var et lille hul ved håndvasken, og jeg skulle se, om neglerenseren kunne gå helt ind i det. Så knækkede den. Det var forbundet med straf at røre fars ting. Han var meget sirlig og pertentlig, hvad der var hans, var hans - og kun hans. I det hele taget havde hver især navn på sine ting, hvilket far forlangte strengt overholdt.

Nå, neglerenseren var knækket, og jeg hed om ørerne. Så fandt jeg på at putte den ned i jorden ude i haven. Jeg husker på en prik hvor, og var alt det skønne i vort barndomshjem ikke rendt overende af bulldozere, nye grimme huse vokset op i stedet, kunne jeg gå ud og vise hvor. Mærkeligt nok husker jeg ikke enden på den historie, kun min egen angst, der varede i mange dage.

Vi havde et sjovt lille køretøj, med det kørte far hver dag ind til byen, hvor han havde sit kontor. Det var forspændt to små heste. Racen husker jeg ikke, men de hed "Tulle" og "Tryk", og hvordan de så ud erindrings jeg tydeligt. En dag far som sædvanlig skulle afsted, var der blevet fældet eller væltet et træ, der lå tværs over vejen, så hestene blev sky, løb løbsk og vognen væltede. Far fik mange knubs, men værst var det, at albuen blev knust, så far resten af livet havde en stiv arm. Senere hen, når mine brødre skulle have lussinger, prøvede de altid på at komme om i "læsiden". Hvad der blev gjort ved armen ved jeg ikke, men far havde en ven, der var læge, og han blev vores huslæge.

Han kom hver uge, og vi stillede så alle fem op på række, gabte og sagde "Aah". Han led af sukkersyge, og hver gang han kom, gik han ud i isskabet, for sådan et havde vi nemlig også. En gang i mellem kom der en mand med en stor isblok, som vi elskede at få nogle stumper af, inden den kom ned i skabet. Dr. Hendriksen tog så herfra en tyk skive ost og en or-

dentlig skive kød og smurte smør på. Dette var hans traktament, det ordnede han selv, og jeg formoder, at det var ham, der tog sig af far efter ulykken.

Den lille vogn blev ikke brugt mere til det daglige, men hestene gik da så længe jeg husker på en lille mark lige ved siden af vort hjem, og far elskede disse dyr.

Det var andre tider dengang. Fars helbred var ikke altid så godt, og lægerne tilrådede sørejser. Vi havde derfor en lystkutter. Den hed "Naja", og var medlem af KDY (Kongelig Dansk Yachtklub). Den var temmelig stor - tretten køjer - og der var både kaptajn, kok og matros ombord. Med den sejlede vi ca. to måneder hver sommer rundt i de danske farvande. Kaptajnen husker jeg tydeligt, det var den samme hvert år. Han hed Lockenwitz og boede på Bogø. Kok og matros var ny hvert år. Jeg husker én vi havde, han var en værre en, der lærte os børn en masse, vi vist på det tidspunkt helst skulle have været uvidende om.

Far og mandfolkene, måske også min ældste bror, pilkede mange torsk. Ål fangede de også, på hvilken måde kan jeg ikke rigtig huske, men føromtalte matros sagde, at den første ål man fangede, skulle man bide hovedet af, så snart den kom op. Jeg synes jeg kan se ham gøre det endnu. Det gjorde i hvert fald voldsomt indtryk på os, men måske er det kun i fantasien, han virkelig gjorde det. Fangsten skulle så blive vældig god.

Vi var alle fem med fra ganske små. De mindste blev bundet til masten, og så iøvrigt "Falder i ned, får i klø!" Hende, der blev vores mor, var med de sidste år, men jeg tror ikke, hun holdt af den form for ferie. Måske var hun ikke søstærk, men især brød hun sig ikke om besætningen, skønt der ét år var en matros, hun virkelig følte sig tiltrukket af. Han var altid så velsoigneret, sagde hun, og så børster han tænder hver dag, hvilket vi gerne snød for, hvis vi kunne. Sympatien for denne sømand faldt dog brat, da hun opdagede, at det var hendes tandbørste, han brugte.

Jeg tror aldrig, vi fem søskende var søsyge. Vi elskede storm, bølgerne kaldte vi for "Rasmus", og det var herligt, når de var rigtig store, så de skyllede helt ind over skibet. Kun skulle vi sidde i "Cockpittet", og vi kunne bare prøve på at bevæge os ud på dækket. Det var der heller ingen af os, der prøvede på, for så var det omgående ned i kahytten, og det brød vi os slet ikke om.

Angst mindes jeg aldrig vi var. I stille vejr, når vi lå for anker eller var i havn, havde vi musik ombord. Den kom fra en af disse her rigtig gamle grammofooner til at trække op med håndsving, og som musikken larmede ud af gennem en mægtig stor tragt. Var det i havn, var kajen fyldt med tilhørere. Vi havde en plade, der hed "Den lille sølvklokke", men ellers tror jeg ikke, at udvalget var så stort. Der var én, som vi sikkert slet ikke forstod, og som mor altid modsatte sig blev lagt på. Den begyndte med sådan noget som "Min lille søde Ane, hun var fra Rødby af", nok ovovet dengang, men alt for tam i dag.

En trist episode på "Naja" står lyslevende for mig endnu. Far kunne ikke finde sin cigarklipper, en lille fin en i brunt skindhylster.

- "Hvem har taget den??"

- "Jeg har ikke" - "Jeg har ikke" lød det fra alle fem.

- "Jeg spurgte ikke, hvem der ikke havde taget den" sagde far så.

Som altid blev jeg ildrød i hovedet, hvorpå far sagde, at det var mig.

- "Hvor har du gjort af den?"

Jeg anede det vitterlig ikke, og sagde, at det ikke var mig.

- "Du lyver", sagde far, "Har du ikke fundet den i løbet af en halv time, får du klø! "

Af angst sagde jeg så inde i den eller den køje.

- "Ind og led! "

I alle køjer var der løse bundbrædder, der enkeltvis kunne tages op.

Tæpper, puder, bundbrædder og alt måtte jeg så hive op og lægge ned så mange gange, jeg kunne nå i den halve time. Da den var gået, kom far.

- "Kom herind!"

Det var en lille kahyt, vi kaldte damesalonen, hvori der stod en puf. På den foregik afstraffelsen. Far lagde mig over knæene, bukserne ned, og skrig og skrål. Allerværst var det, jeg kom til at tisse på ham af bare skræk og smerte, hvorfor jeg fik et par ekstra.

En dag vi skulle i land og var fine - vi så ellers herrens ud om bord, alle tre piger klædt på som drengene - skulle far have sit landgangstøj på. Heri lå cigarklipperen. Glad var jeg, men fars kommentar var bare

- "Så har du fortjent pryglene så mange andre gange."

En gang, jeg tror nok det var et sted oppe ved limfjorden, hvor vi hvert år sejlede igennem, fik vi lov at komme i land på en lille ubeboet ø, hvor der kun gik en masse kreaturer. Vi havde altså jollen med i en snor (eller tov var det vel) efter kutteren. Den kom vi alle fem + matrosen ned i,

og gik i land på alle tiders lille herlige ø. I strandkanten var der en bunke sjældne sten og muslingeskaller, som vi alle fem ivrigt søgte, mens matrosen ville se sig lidt om længere inde på øen. Der var en ret stejl skrænt, hvorfor han snart forsvandt for vore øjne. Pludselig kom han farende og råbte og skreg, at vi skulle skynde os op i jollen, og efter ham en enorm tyr, der absolut ikke brød sig om fremmede på dens lille private ø. Nej, hvor var vi bange, men efter os ud i vandet kom den dog ikke.

Vi havde både "Badeværelse" og "Træk-og-slip" på skibet, der vist efter tiden var en luksus, men måske det heller ikke var helt som den slags man har i dag. Det forekommer mig, at der var noget med en spand saltvand, der skulle hældes i en beholder, inden træk-og-slip'et virkede. "Badeværelset" var så lille, at der akkurat kunne stå én person. Der var en bruser i loftet, og hver morgen blev vi på skift lukket derind, og så kom bruseren i funktion. Det foregik på den måde, at en spand vand direkte fra havet blev hældt ned gennem en stor tragt oppe på dækket. Det var simpelthen en umulighed at prøve at undgå "det kolde gys", for det var der slet ikke plads til.

Næste punkt på dagsordenen var, at vi alle fem af far blev kommanderet op på dækket. Her skulle vi stikke ansigtet ned i en spand vand, også lige fra havet, og "snøkke". Det kaldte far det, og han overvågede, meget nøje, at vi ikke snød, for det skulle være meget sundt. Det bestod i, at vi skulle snuse vand op gennem næsen, få det ud i munden, og spytte det ud over rælingen. Jeg formoder ikke, at vandet var forurennet i begyndelsen af 1900-tallet, som det er i dag.

Vi fik faktisk lov at tumle ret vildt om bord. Bl.a. lavede vi gynger af de tove, der altid var mange af rundt omkring på dækket, og vi gyngede med stor fornøjelse langt ud over skibet. I dag ville jeg nødig se mine børnebørn i den situation.

1914 brød første verdenskrig ud. Da husker jeg tydeligt, vi lå ved Grenå, og blev beordret til København aldeles omgående med lods om bord hele vejen. Far solgte kutteren, og jeg er ked af, ikke at eje ét eneste billede af den, skønt jeg ved det findes. Nu var den form for ferie slut.

Da vi kom til havn i København og jeg skulle sige farvel til Lockenwitz, faldt jeg ned mellem skib og bolværk. Det var øsende regn, så jeg havde et tykt regnslag af klæde på, hvilket gjorde det farligt. En student, der var i nærheden, trak mig op, men jeg havde slugt en hel del vand, så det varede lidt, inden jeg helt kom mig af forskrækkelsen. Da det skete,

sagde far - "Du skulle have haft nogle prygl!" - Det fik jeg dog ikke, men far måtte ofre en taxa hjem og et ur til redningsmanden.

Det var også omkring den tid, vi flyttede ind til byen. Vi kom til at bo i samme ejendom som Nina Bang, der senere blev minister. Hun var meget sød ved os tre pigebørn. Til jul var vi altid oppe hos hende, og hun hjalp os med at lave små julegaver. Hun havde en datter - Merete - som vi var meget slemme ved, når vi legede i gården. Vi hev hende i de lange fletninger, jeg ved ikke hvorfor, for hun var da vist en sød pige, men børn er ubarmhjertige.

Nina Bangs mand rejste meget, men det hændte, han var hjemme, når vi var deroppe. Så fortalte og læste han historier, som vi lyttede til i åndeløs spænding.

Mine brødre gik i Borgerdydskolen, vi piger i Zahles. I regnvejr havde vi altid nogle mørkeblå klædes regnslag med fastsiddende hætte på, der var foret med mørkerødt. Hver morgen på et ganske bestemt sted i nærheden af Langelinie mødte vi Kong Christian X til hest. Vi kniktede alle tre på én gang, og en morgen bukkede kongen sig ned mod os og sagde sådan noget som "Tre søde småbørn med øjne blå".

Den ældste af mine brødre var altid duks. Den anden var fuld af ballade, og nr. sidst, han lavede en masse kunster til og fra skole, og var altid oppe at slås.

Vi var meget solidt og velklædte. Vi gik altid i sorte, tykke, hjemmestrikkede, lange strømper om vinteren. Trods alt fik Svend ofte hul på knæet. Til sidst blev det mor for meget, og han blev lovet klø, næste gang det skete. Desværre varede det ikke mange dage, før det blev aktuelt. Så var gode råd dyre. Han fik drejet strømpen rundt, så hullet kom om bagpå, og da far og mor spurgte, hvordan det dog var gået til, svarede den arme dreng, at han var faldet bagover. Han har sikkert fået sin endefuld.

Igen ved jeg ikke, hvad der skete, men forstod, at far havde mistet alt. Så flyttede vi til Møn, hvor far havde en lille virksomhed (der forøvrigt blev meget stor). Vi boede i lang tid meget interimistisk i et lille grønt træhus, men i de skønneste omgivelser, som vi børn rigtig kunne boltre os i ved strand og skov. En stor forandring fra gård- og gadelegepladsen i København. Imidlertid byggede far et meget mærkeligt og utrolig grimt hus, men stort var det i hvert fald, med en halvanden meter høj cementmur

uden om hele herligheden. Haven var også stor, og vi fik alle lov af give vort bidrag til pasningen af den. Far tålte ikke, at vi var ledige i bare fem minutter. Selv var han en meget flittig mand.

Skolegang var det elendigt med. Til at begynde med fik vi en privatlærerinde. Vi kunne ikke fordrage hende, og når far og mor var ude at rejse, spurgte hun, om vi ville have fri eller kærnemælkssuppe med flødeskum. Det elskede vi, så vi sagde begge dele. Så fik vi det.

Der lå soldater på et stort fort lige ved vort hjem, og samme lærerinde tilbragte meget gerne sine fridage sammen med officererne på dette. Når vi skulle have gymnastik - det foregik på loftet - kommanderede hun - "Stil op på række".

Min ældste bror var blevet i København for at fortsætte i Borgerdyden, så da vi kun var fire, blev rækken ikke ret lang.

Mor og lærerinden kunne slet ikke sammen. En dag, mor fik set i en af de stile, hun skulle rette, lå der et brev fra hendes bror. Der stod "Tæv ungerne og riv fruene i håret - det er nødvendigt for dig for at få fred!" Så blev hun sagt op. Vi var henrykte. Dels fik vi fri en kort tid, og så kom vi til at gå i skole i Stubbekøbing.

Vi sejlede hver dag med en lille isbryder, der gik mellem Møn og Stubbekøbing. Om vinteren tjente den i høj grad sit formål, idet der af og til var meget tyk is i hele Grønsund. Når dette var tilfældet, tog den ordentlig fart på, masede sig et stykke gennem isen, for så at bakke (eller hvad det nu hedder) og igen tage fuld fart på. På denne møjsommelige måde nåede vi endelig Stubbekøbing - og kom alt for sent i skole.

Vi havde cirka tyve minutter at gå på Mønssiden, og altid i træsko. Så skiftede vi fodtøj i et lille petroleumsopvarmet skur ved broen. En dag havde jeg glemt mine skiftesko. Det sagde klap-klap på den brostensbelagte hovedgade i Stubbekøbing, og jeg var ved at synke i jorden af skam. Der var ingen af mine skolekammerater, der brugte træsko på det tidspunkt, som man gør i dag, og jeg blev drillet voldsomt.

Undertiden, i storm eller om vinteren, kom vi først i skole henad middag. Heller ikke på disse ture mindes jeg, vi var bange. Tværtimod, i slem storm var vi ofte de eneste passagerer.

Min søster og jeg gik i samme klasse. Hun klarede mellemskoleeksamen meget fint, men jeg fik kun 12, hvad det så ellers gjalt for på den tid. Kun ved jeg, at jeg blev nummer femten - af seksten. Da rektor skulle

ønske os tillykke - vi var stillet op efter dygtighed - stoppede han op ved de to sidste. En ting man heller ikke glemmer. I dag undskylder jeg mig selv med, at jeg var alt for ung, og havde sådan en skør skolegang. Min yngste bror kom på Herlufsholm, og hørte stadig ikke til de bedste. I dag kan jeg derimod sige, han er på toppen, og har klaret sig ligeså fint som sin bror, duksen.

Udover mellemskoleeksamen fik jeg overhovedet ingen uddannelse. Jeg ville meget gerne lære at tegne og male, men min far holdt på, at piger bliver gift, de må meget hellere lære at stege nogle gode frikadeller. Så kom jeg ud, fjorten år gammel, og mine søstre gik det omtrent ligesådan.

Det var dengang.

En lille historie falder mig ind. Far og mor kom en dag og sagde, at det var min tur til at komme til København. Jeg blev stum af glæde. Dagen kom, og det var i oktoberferien. Jeg blev klædt på, så jeg i dag ikke ville gå uden for en dør i den mundering. Det skænkede jeg ikke en tanke, før min ældste bror stod på hovedbanen for at tage imod mig. Jeg skulle bo der, hvor han boede, hos en meget fornem og meget nærig gammel rig herre på Bülowsvej. Jeg var iført min afdøde mors gamle panamahat med stor skygge. Nej, hvor jeg husker den. Min far sagde altid, det var en meget fin hat. Så havde jeg en hvid, ret tyk, lægget ulden nederdel med sorte striber, og dertil en hvid skjortebluse og sort slips. Endelig havde jeg min fars gamle alpakkajakke, omsyet til lejligheden, og lange, sorte, uldne, hjemmestrikkede strømper. Min kuffert var sådan en aflang stråkuffert med en brun læderrem om, der ikke rigtig ville holde.

Da jeg så min bror, og jeg forstår ham inderlig godt, forsvandt al min glæde og forventning. Han sagde - "Du er den eneste, jeg kan se herfra, der har stråhat på". Han tog min kuffert, og vi spadserede til Bülowsvej. Da vi kom til Frederiksberg Alle fik min bror øje på en "bekendt" ovre på den anden side. Jeg skulle bare gå lige hen til Bülowsvej nr. det og det, som han viste mig, hvor var. Ganske givet skammede han sig over at følges med mig, men på Møn havde vi ikke begreb om, at man ikke gik med stråhat i oktober.

En ting, jeg også arvede efter min mor, var en cykel. Den var simpelthen livsfarlig at køre på. Allerede dengang var den et særsyn. Den havde træfælge, der var ikke frihjul, og styret var højst ejendommeligt. Ned ad bakke - og dem var der mange af på Møn - satte jeg benene op på

styret og suste afsted. Ganske vist havde jeg fået besked på at gå ned ad bakkerne, men det var kun på de meget stejle, jeg respekterede dette forbud.

Således husker jeg en tur. Vi var 4-5 piger der cyklede til klinten. Bl.a. var der en datter af vores postmester - Greve Sponneck. De boede i en lille landsby, der hed Dame. I samme landsby boede også fars barber; han hed aldrig andet end "Damebarberen". Nå, men denne frøken Sponneck var en meget sød pige, lidt ældre end os andre, og vi cyklede og havde det vældig dejligt, indtil vi kom til en meget stejl bakke. Alle de andre cyklede, så jeg gad da ikke gå, men prøvede at holde lidt igen på min egen. Pludselig tog den fuldstændig magten fra mig, jeg for afsted uden spor af kontrol på farten, og maste pludselig ind i frøken Sponneck. Vi væltede begge to i grøften, og lå sammenfiltrede og græd. Da vi havde sundet os lidt, opdagede vi, at jeg ikke var kommet en smule til, mens hun havde brækket benet. Det var meget synd for hende, og jeg var meget ulykkelig.

Kåske fordi vi var så lidt forvænt med søde sager, og havde et mægtigt behov derfor, hændte det, vi rapsede ti øre i tallerkenrækken i køkkenet. Der lå altid, mærkeligt nok, nogle småpenge. En tallerkenrække hørte med til alle køkkener. Vores var blåmalet, som alt andet i køkkenet. Så havde vi et rigtig gammeldags komfur, som vi brugte brænde, tørv og jeg tror nok også kul til. Det var på sin vis hyggeligt, men sodede forfærdeligt, så vi hver dag måtte gøre næsten hovedrent. Det har jeg prøvet mange gange.

Vi rystede også sommetider penge ud af vores sparebøsser. Jeg havde en lille sølvmølle, det var meget let at få kontanter fra. En dag, vi skulle i skole, nåede jeg lige at snuppe en tiøre i denne her tallerkenrække. I Stubbekøbing gik jeg efter skoletid ind til en dejlig slikmutter, vi havde der, og bad om for ti øre af det man fik mest af. Så drog jeg glad og forventningsfuld afsted til hjemturen, og glædede mig til at nyde alt det dejlige slik, men da jeg gik ombord var der nu alligevel noget, der ikke var helt godt. Kræmmerhuset brændte i lommen, og den dårlige samvittighed kom for alvor op i mig. Det resulterede i, at da vi var kommet et godt stykke ud i Grønsund, smed jeg hele sliktutten i vandet. Siden kan jeg godt sige, jeg har været sygeligt angst for at tilegne mig noget, der tilhørte andre. Derfor skal man ikke dømme børn, fordi de som små - ja, jeg var nu vist ti-tolv år - tager en lille skilling.

Jeg har aldrig oplevet, at mine egne har gjort det, men der var heller aldrig tale om, at vi låste - eller var mistænksomme, som min stedmor altid var. Hun låste overalt, og rendte altid rundt med et stort nøgleknippe. På den måde tror jeg, man udsætter børn for meget større fristelse. Og omvendt: er alting åbent og tilgængeligt, er det ikke nær så spændende. Der er simpelthen ikke behov for at stjæle.

En gang husker jeg, min yngste søn kom hjem med en dåse ananas, hvor halvdelen var tilbage. Han havde været oppe at lege med en kammerat, hvis forældre var bortrejst. Så havde de rigtig delikateret sig med diverse gode sager fra denne families kælder, og der var meget. Begge drenge kom hjem og fortalte om alt det, de havde spist, og nu kunne de altså ikke mere. Så skulle jeg have resten af disse herlige ananas. Det var jeg ikke så glad for. Jeg prøvede at forklare dem, at selvom de havde fået lov at tage et og andet, var dette faktisk tyveri. Det vidste de udmærket.

Min yngste bror og jeg havde en hule ude i haven ved kaninburene. Når jeg tænker på den nu, forekommer den mig forfærdelig uhumsk, men i vore øjne dengang var den skøn. Vi sad og rørte æggesnaps af æg, vi havde stjålet i hønsehuset. Så smeltede vi blysoldater, og til begge dele hentede vi sølvskeer, der desværre for os besad alle tre tårne. Dem hentede vi i bufeten i spisestuen, et monstrum, der fandtes i alle spisestuer på det tidspunkt. En dag opdagede mor, at der manglede 3-4 sølvskeer i skuffen. Da vi kom frem med dem, så de ikke så godt ud. Vi havde brugt dem til både at røre i æggesnapsen og det smeltede bly med. De klø, vi fik ved den lejlighed, indrømmer jeg var velfortjente.

Apropos kaniner, så havde vi et læs. Det var meget svært og dyrt at få kød på et vist tidspunkt. Vi var mange, og der skulle meget til, så vi spiste disse kaniner. De smagte i grunden godt, nærmest som hønsekød. Dengang kunne vi godt lide dem, men i dag kunne jeg ikke tænke mig at spise sådan en.

Min bror skulle passe dem. Ja, også vi andre, men jeg husker en dag, min far kom derud, og de intet grønt havde. Far blev aldeles rasende, og min bror fik så mange lussinger, at den pige, vi havde, og som vi holdt så meget af, sagde op og rejste fra os af den grund.

Der er det ved kaniner, at de kan få en masse foder ind - her var der mest tale om mælkebøtter - og i løbet af fem minutter har de ædt det hele. Derfor var burene ofte tomme. De var umættelige, de kaniner. Vi elskede, når der kom unger. Først så vi ikke andet end en bunke uld, der bevægede

sig. Få dage efter kom de kæreste små unger frem, dem holdt vi meget af. Ellers var der et værre rod og mas med de dyr. Far forlangte, der skulle være rent og ordentligt, men det var faktisk en håbløs opgave. Det gad vi ikke. Høns havde vi masser af. Det mest spændende ved dem var at få lov til at tage æg ind. Det var ellers mor, der selv udførte det job.

En gang, jeg skulle give dem majs fra en sæk, der stod i udhuset, rendte der en mus op ad benene på mig. Endnu kan jeg mærke den fornemmelse, med en sprællende mus oppe på ryggen under frakken. Skrig eller blive hysterisk var heller ikke noget, forældrene holdt af, så jeg gik så roligt, jeg kunne, ind i stuen, hvor mor og far sad.

- "Jeg har en mus på ryggen"
- "Snak!" sagde far
- "Jamen det har jeg!" hvorefter far tog fat om musen uden på

frakken og klemte til. Den faldt død ned fra sit opholdssted. Det var synd for musen, men jeg var nu lettet over at blive den kvit.

Hvad der er sket, siden vi vi for 65-70 år siden legede som børn, er utroligt. Blot en ting som belysning. Vi holdt mørkning inden petroleumslampen blev tændt. Efter en aften med gæster stod der 5-6 lamper på køkkenbordet, der skulle gøres rene. Væggen blev strøget ganske let med en prop, lampeglassene skulle pudses, og petroleum hældes på. Det var et stort arbejde, men også det har jeg været med til mange gange.

Vi havde også en carbidlampe. Den hvædede og spruttede, for til sidst at gå helt ud. En aften, vi kom ud i køkkenet, hang petroleumslampen på sin krog og osede. Det var som tæt, sort sne, der langsomt dalede ned, og lagde sig som et tykt fedtet lag overalt. Jeg husker det især, fordi det var mig, der fik lov at gøre rent dagen efter.

Endnu kan jeg også se far for mig, siddende med bøs mine og nogle underlige øreklapper på. Det var kun ham forundt at lytte. Ærligt talt tror jeg ikke, han hørte andet end støj og lidt svag musik. Hvis vi åbnede munden, mens han lyttede, fik vi straks ordre til at "holde bømme". Vi fik tit latterkrampe, og puttede hele lommestørklædet i munden for ikke at eksplodere af grin. Far så så sjov ud i ansigtet og med det apparat på hovedet.

I dag kommer børn farende, trykker på en knap, og der er lys. Så trykker de på en anden, det giver musik. Vil de se film i stuen, trykker de blot på en tredje. Når man tænker tilbage, hvor er alting så helt anderledes i dag, 1972, end det var omkring århundredskiftet.